OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 52

Gümrük işlemleri adım adım

Türkiye'de beyannamenin tescilden teslime yolu, risk analizi ve kontrol hatları, hatanın ne zaman nasıl düzeltileceği, hangi hatanın ne kadar ceza doğurduğu, itiraz ve uzlaşma, çekilmeyen eşyanın tasfiyesi

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Orta · Sürüm: 17 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/gumruk-islemleri-adim-adim/**

KISA CEVAP

Türkiye'de beyanname BİLGE'de tescil edilir, risk analizi onu kırmızı (belge kontrolü ve muayene), sarı (belge kontrolü), mavi (onaylanmış kişilerin ihracatı; sonradan kontrol) ya da yeşil hatta (belge kontrolü ve muayene yok; YYS sahipleri) ayırır. Hatayı idare fark etmeden bildirirseniz ceza onda birine iner; teslimden sonra düzeltme için süre tescilden itibaren üç yıldır. Vergi farkı %5'i aşan tarife ve miktar hatalarında ceza vergi farkının üç katıdır; 2026 usulsüzlük cezası 1.494 TL. Ceza kararına 15 gün içinde itiraz edilir ya da uzlaşma istenir. İthal eşya için özet beyandan itibaren deniz yolunda 45, diğer yollarda 20 gün içinde işlem belirlenmezse eşya tasfiyelik olur.

Önce kısa bir not

Bu sayfa bilgilendirme amaçlıdır, hukuki görüş yerine geçmez. Gümrük mevzuatı sık değişir; tutarlar her yıl güncellenir. Somut bir beyanname, ceza ya da tasfiye dosyasında gümrük müşavirinizle çalışın ve güncel metni Bakanlığın duyurularından kontrol edin. Madde numaraları 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliği'nin Kasım 2026 itibarıyla ulaşabildiğimiz metinlerine dayanır.

Gümrükleme nedir, kim yapar?

Gümrükleme, eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması için gereken işlemlerin bütünüdür: beyannamenin verilmesi, kontrol, vergilerin ödenmesi ya da teminata bağlanması ve eşyanın teslimi. İthalatta sonuç eşyanın serbest dolaşıma girmesidir; ihracatta eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'nden fiilen çıkmasıdır. Hangi rejimin seçileceği, yani serbest dolaşım, antrepo, dahilde işleme ya da geçici ithalat, Gümrük rejimleri bölümünde anlatılıyor. Bu sayfa rejim seçildikten sonra sürecin nasıl ilerlediğine bakar.

Süreçte üç taraf vardır:

- **Yükümlü.** Beyanı veren ya da adına beyan verilen kişi; ithalatta genellikle alıcı, ihracatta gönderici. Vergi ve cezalardan esas olarak o sorumludur.
- **Temsilci.** Gümrük Kanunu'nun 5. maddesi herkesin gümrük işleri için temsilci atayabileceğini söyler ve iki temsil türü tanımlar. **Doğrudan temsilde** temsilci başkasının adına ve hesabına, **dolaylı temsilde** kendi adına ama başkasının hesabına hareket eder. Uygulamada gümrük müşaviri beyannameyi yükümlü adına verir. Posta ve hızlı kargo operatörleri ise basitleştirilmiş beyannameyi dolaylı temsilci olarak kendi adlarına verir; bunun ayrıntısı Beyanı kim verir? bölümünde.
- **Gümrük idaresi.** Beyannameyi tescil eder, kontrol türünü belirler, gerekiyorsa belgeleri inceler ya da eşyayı muayene eder.

Gümrük müşaviriyle çalışmak zorunlu değildir. Ticaret Bakanlığı'nın Şubat 2026 tarihli sorular sayfasına göre işlemleri kendiniz yürütebilir ya da noterden vereceğiniz vekaletnameyle bir müşaviri yetkilendirebilirsiniz. Müşavirlere Bakanlık "Gümrük Müşavirliği İzin Belgesi" verir; ücretler her yıl yayımlanan asgari ücret tarifesinin altında olamaz. Bazı tespit işlemlerini ise **yetkilendirilmiş gümrük müşaviri (YGM)** yapar: Bakanlık 2008'den beri ekonomik etkili rejimler, nihai kullanım ve basitleştirilmiş usullerdeki bazı tespitleri YGM'lere bırakıyor. Gümrük müşavirinin forwarder ve gemi acentesiyle farkı Dış ticaret ve lojistikte taraflar konusunda.

Başlamadan önce: kayıt, izin ve özet beyan

Beyanname, eşya yola çıkmadan hazırlanan birkaç adımın üstüne kurulur. Bunlardan biri eksikse beyanname ya tescil edilemez ya da tescilden sonra bekler.

1. **Kayıt ve sistem erişimi.** Beyannameler BİLGE sisteminde işlenir. Mükellef kaydı, BİLGE kullanıcı hesabı, Tek Pencere ve TAREKS kaydı için Dış ticaret portalları sayfasına bakın; burada tekrar anlatmıyoruz.
2. **İzin ve uygunluk belgeleri.** Bazı ürünler ithalatta ya da ihracatta ön izne, uygunluk denetimine veya kontrol belgesine bağlıdır. Belge yokken ya da varmış gibi beyan vermek ağır ceza doğurur (aşağıdaki ceza tablosuna bakın). Gümrük Yönetmeliği'nin 76. maddesi, uygunluk belgesi, kontrol belgesi, ithal lisansı ya da tahlil raporu beklenirken geçici depolama süresinin durduğunu, işlem bitince kalan sürenin verildiğini söyler. Bu nedenle başvuruyu belgelendirin.
3. **Özet beyan.** Eşyayı getiren taşıyıcı ya da onun adına hareket eden kişi, giriş gümrük idaresine elektronik özet beyan verir. Bakanlığın sorular sayfasına göre süreler moda göre değişir: deniz yolu konteyner taşımacılığında uzak limanlardan yüklemeden en az 24 saat önce, yakın limanlardan ilk Türk limanına varıştan en az 2 saat önce; hava yolunda 4 saatten kısa uçuşlarda en geç kalkışta, uzun uçuşlarda inişten en az 4 saat önce. Özet beyandaki bilgi, sonradan verilecek beyannamenin dayanağıdır. Konşimento ya da AWB'deki tanım ve kap sayısı burada da aynı olmalıdır.
4. **Varış öncesi gümrükleme.** Bakanlığın listesinde yer alan eşyada beyanname, eşya gelmeden, özet beyanın tescilinden sonra verilebilir. Uygulama deniz yolu konteyner taşımacılığında 23 Nisan 2019'da, hava yolunda 15 Mayıs 2021'de başladı. Beyanname kırmızı hatta düşerse varış öncesi kapsamından çıkar ve normal sırayla işlem

görür; tahlile tabi eşya kapsam dışıdır.

Beyanname: tescilden eşyanın teslimine

Beyannamenin BİLGE'de tescil edilmesiyle gümrük idaresinin işlemleri başlar. Tipik bir akış şöyledir:

Adım	İthalatta	İhracatta
1. Beyanın hazırlanması	Fatura, çeki listesi, taşıma belgesi, menşe ve dolaşım belgeleri, izinler	Fatura, çeki listesi, varsa izin ve uygunluk belgeleri; teşvik varsa ilgili belgeler
2. Tescil	Özet beyanla ilişkilendirilerek BİLGE'de tescil	Eşyanın bulunduğu yer veya yetkili gümrük idaresinde tescil
3. Risk analizi	Sistem kontrol türünü belirler: kırmızı, sarı, mavi ya da yeşil hat (sonraki bölüm)	
4. Kontrol	Hatta göre belge kontrolü, muayene ya da doğrudan geçiş	
5. Vergi	Vergiler ödenir veya teminata bağlanır (hesap: İthalatta gümrük vergisi)	Kural olarak vergi yoktur; ihracata bağlı haklar beyannameye bağlanır
6. Teslim veya çıkış	Eşya teslim edilir, serbest dolaşıma girer	Beyanname "çıkabilir" durumuna gelir; eşya Türkiye'den fiilen çıkınca gümrük denetimi sona erer

İhracatta iki süreye dikkat edin. Bakanlığın sorular sayfasına göre ihraç amaçlı eşya geçici depolama yerinde bir ay kalabilir; gümrük idare amiri bu süreye en çok üç ay ekleyebilir. Süre sonunda eşya çıkarılmazsa, tebliğden itibaren 30 gün içinde çıkarılması istenir; çıkarılmazsa eşya gümrüğe terk edilmiş sayılır, tasfiye edilir ve varsa beyanname iptal edilir. Beyan edilen eşyanın bir kısmı gidemezse fiilen çıkan miktar beyannameye işlenir ve kalan kısım için yeni beyanname verilir.

Posta ve hızlı kargo gönderilerinde süreç farklıdır: beyanı operatör verir ve gönderiler X-ray ile barkod kontrolünden sonra sınıflandırılır. Bu yol E-ihracat ve mikro ihracat sayfasında.

Risk analizi, kontrol hatları ve muayene

Beyanname tescil edilince BİLGE risk analizi yapar ve beyannameyi bir kontrol türüne, sektördeki adıyla bir "hatta" ayırır. Hangi kontrolün yapılacağına memur değil, sistem karar verir; memur ise sistemin seçtiği kontrolü yürütür. Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği "kontrol türü"nü, eşyanın muayeneye ve/veya belge kontrolüne tabi olup olmadığını gösteren kırmızı, sarı, mavi ya da yeşil hat diye tanımlar.

Hat	Ne olur?	Kimde, ne zaman?
Kırmızı	Belge kontrolü ve fiziki muayene. Posta ve hızlı kargoda kırmızı hattaki gönderi geçici depolama yerine alınıp muayene edilir.	Her yükümlüde çıkabilir. Varış öncesi gümrüklemede beyanname kapsam dışı kalır.
Sarı	Yalnız beyanname ve eklerinin kontrolü; eşya muayene edilmez. Memur gerekli görürse muayeneye geçebilir.	Her yükümlüde çıkabilir.
Mavi	Eşyanın çıkışından önce belge kontrolü ve muayene yapılmaz; beyanname sonradan kontrol edilir.	Onaylanmış kişi statü belgesi sahiplerinin ihracat beyannameleri. Statünün ölçütleri Ocak 2025'te güncellendi.
Yeşil	Belge kontrolü ve muayene yapılmaz; eşya doğrudan teslim edilir ya da çıkar.	Yetkilendirilmiş yükümlüler (YYS) talep gerekmeden yararlanır; risk analizi diğer yükümlüleri de yeşile ayırabilir.

Yeşil ya da sarı hat "kontrol yok" demek değildir. Gümrük idaresi kontrol türünü sonradan değiştirebilir ve eşyanın tesliminden sonra da beyannameyi yeniden inceleyebilir (aşağıda "sonradan kontrol"). YYS statüsünün şartları ve sağladığı diğer kolaylıklar Yetkilendirilmiş Yükümlü (AEO) bölümünde.

Muayenede neye bakılır? Muayene memuru eşyanın beyana uyup uymadığını kontrol eder: cins, tarife pozisyonu, miktar, ağırlık, kap sayısı, menşe ve kıymete etki eden bilgiler. Fark, ceza tablosundaki maddelere göre değerlendirilir. Birkaç uygulama ayrıntısı:

- **Tahlil.** Eşyanın niteliği laboratuvar tahliliyle belirlenecekse numune alınır. Gümrük Yönetmeliği'nin 130. maddesine göre sonucu beklemeden teslim istenirse, beyan edilen pozisyonla o fasıldaki en yüksek vergi oranı arasındaki fark teminata bağlanır ve eşya yediemin olarak teslim edilir. Ticaret politikası önlemine tabi eşyada bu yol kullanılmaz. Laboratuvar ücretleri 2025'ten beri her yıl Gümrükler Genel Müdürlüğünce belirleniyor.
- **Dökme ve ağırlık farkları.** Kantar farkı ya da bağlama malzemesi gibi küçük kilogram farkları uygulamada ceza konusu olabiliyor; gümrük müşavirleri dernekleri 2024'te bu konuda Bakanlıktan yeknesak uygulama istedi. Antrepoda orijinal ambalajı bozulmamış ve adedi tam çıkan eşyadaki ağırlık farkları, Ocak 2025 değişikliğiyle 236. madde cezası dışında tutuldu.
- **Muayene sırasında hazır bulunun.** Bize göre muayenenin en sık uzama nedeni, konteynerin açılacağı saatin, elleçleme ekibinin ve müşavirin aynı anda hazır olmamasıdır. Terminal ardiye ve demuraj sayaçları bu sırada işler; bunların nasıl hesaplandığı Demuraj, detention ve ardiye konusunda.

Hata olunca: düzeltme, iptal ve sonradan kontrol

Beyannamedeki bir hatayı ne zaman fark ettiğiniz, sonucu belirler. Gümrük Yönetmeliği'nin 121–129. maddeleri bu aşamaları ayırır:

Aşama	Ne yapılabilir?	Dayanak
Eşya teslim edilmeden, kırmızı hat belirlenmeden ve hata idarece tespit edilmeden önce	Yükümlünün talebiyle düzeltme	Gümrük Yönetmeliği md. 121
Kırmızı hat belirlendikten sonra, ama hata tespit edilmeden önce	Düzeltme talebi Kanun md. 234/3'ten yararlanma talebi sayılır; ceza indirimli uygulanır	Yönetmelik md. 121, Kanun md. 234/3
Hata muayene ya da kontrolde tespit edildikten sonra	Düzeltme talebi kabul edilmez; fark ek tahakkuk ve cezayla sonuçlanır	Yönetmelik md. 121

Aşama	Ne yapılabilir?	Dayanak
Eşya teslim edildikten sonra	Tescilden itibaren üç yıl içinde yükümlünün talebiyle düzeltme; ceza hükümleri saklıdır	Kanun md. 73, Yönetmelik md. 121
Yanlış rejim ya da yanlış eşya beyanı (teslimden sonra)	Şartları sağlanırsa beyannamenin iptali; tescilden itibaren üç ay içinde başvuru	Yönetmelik md. 124–125
İhracat beyannamesi verildi ama eşya çıkmadı	Eşyanın çıkmadığı kanıtlanır, sağlanan haklar iade edilirse iptal	Yönetmelik md. 127

Önemli bir değişiklik: Yönetmeliğin 121. maddesinde, teslimden önceki düzeltmeler için yer alan "herhangi bir cezai işlem uygulanmaz" ibaresi 9 Ocak 2024'te kaldırıldı. Bu yüzden düzeltmenin cezasız olacağını varsaymayın; vergi farkı doğuran düzeltmelerde ceza ihtimalini müşavirinizle değerlendirin. Posta ve hızlı kargoyla ihracatta ise beyan uçağın kalkışına kadar verilir ve kalkıştan sonraki 24 saat içinde düzeltilebilir.

Sonradan kontrol. Gümrük idaresi, eşya teslim edildikten sonra da beyannameyi, ticari belgeleri ve kayıtları inceleyebilir. Mavi hatta işlem gören ihracat beyannameleri zaten bu yolla kontrol edilir; onaylanmış kişi tebliğindeki atıfla, bu kontroller Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği'ne göre yapılır. Sonuçta eksik alınan vergi bulunursa **ek tahakkuk** yapılır ve ceza kararı düzenlenebilir. Ödenmemiş ek tahakkuk ve ceza borçlarını e-Devlet'teki borç sorgulamasında görebilirsiniz.

Fazla ödediyseniz. Ters yönde de yol var: fazla ya da yersiz ödenen vergilerin geri verilmesi ya da kaldırılması için başvuru e-Devlet'teki Gümrük Geri Verme Kaldırma Başvuru Sistemi'nden yapılır. Geri verme kararı tebliğ edildikten sonra üç ay içinde ödeme yapılmazsa, talep üzerine faiz de ödenir (Kanun md. 216, 2019 değişikliği). Kusurlu çıkıp geri gönderilen ithal mal için şartlar Yurt dışından iade ve gümrük bölümünde.

Cezalar: hangi hata ne kadar?

Gümrük Kanunu'nun idari para cezaları 231–245. maddeler arasında düzenlenir. En sık karşılaşılanlar şunlardır. Oranlar vergiye ek olarak alınır; yani önce eksik vergi tahsil edilir, ceza onun üstüne gelir.

Durum	Ceza	Madde
Tarife, sayı, ağırlık gibi vergilendirme ölçülerinde fark; beyana göre vergi ile olması gereken vergi arasındaki fark %5'i aşıyor	Vergi farkının üç katı	234/1-a
Gümrük kıymetinin eksik beyanı	Vergi farkı üzerinden oransal ceza; oran, madde metninden doğrulanmalı (uygulamada üç kat olarak anlatılıyor)	234/1-b
Satış birimine göre %5'i geçmeyen miktar farkı ya da maddi hesap hatasından doğan eksik kıymet	Vergi farkının yarısı	234/1-c
Dahilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme ve tam muafiyetli geçici ithalatta aynı farklar	Vergi farkının yarısı	234/2
Fark, idare tespit etmeden önce beyan sahibince bildirildi	Yukarıdaki cezaların %10'u	234/3
İthali izne veya belgeye bağlı eşyada belge yokken beyan	Vergilere ek olarak gümrüklenmiş değerin iki katı	235/1-c
Genel düzenleyici işlemle ithali yasak eşya	Vergilere ek olarak gümrüklenmiş değerin dört katı	235/1-a
İhracatta cins, tür, miktar veya kıymette %10'u aşan fark (kaçakçılık hariç)	Usulsüzlük cezasının iki katı	241/3-j
Eşyanın izinsiz ya da gümrük işlemi yapılmadan çıkarılması	FOB değerinin onda biri	239
Kanuna aykırı, ayrı cezası olmayan diğer haller	Usulsüzlük cezası: 2026 için 1.494 TL	241/1

Usulsüzlük cezasının tutarı her yıl yeniden değerleme oranında güncellenir. 2026 tutarı 17 Aralık 2025 tarihli Gümrük Genel Tebliği (Seri No: 217) ile 1.494 TL olarak belirlendi ve 1 Ocak 2026'da yürürlüğe girdi. Bakanlığın sorular sayfasında hâlâ önceki yılın tutarı görünebilir; tebliğe bakın.

2025–2026'da neler değişti?

- **Anayasa Mahkemesi kararı (2026).** Anayasa Mahkemesi 26 Mart 2026 tarihli kararıyla (E.2025/269, K.2026/72) 241. maddenin birinci fıkrasındaki "ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere" ibaresini iptal etti; karar 2 Haziran 2026'da Resmî Gazete'de yayımlandı. Gerekçe, cezalandırılacak fiillerin yönetmelik, tebliğ ve genelgeyle belirlenmesinin suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olmasıdır. Sonuç olarak yalnız ikincil düzenlemede yer alan bir yükümlülüğe dayanan usulsüzlük cezası tartışmalı hâle geldi. Kararın bekleyen ve itiraz edilmiş dosyalara etkisini müşavirinizle değerlendirin; ödenmiş cezaların geri alınması ayrı bir konudur.
- **Gümrük Yönetmeliği değişikliği (15 Ocak 2025).** Onaylanmış kişi statüsünün ihracat ölçütleri, geçici depolama ve antrepo izin şartları ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerine uygulanacak yaptırımlar yeniden düzenlendi. Menşe şahadetnamesi bulunmayan beyannamelerde tarife pozisyonu değişikliğinden doğan ek yükümlülük, gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra tespit edilirse yükümlüye 6 ay süre veriliyor.
- **Yeni kanun çalışması.** 2025 başında gümrük müşavirleri derneklerinin hazırladığı bir görüş tablosu, yeni bir Gümrük Kanunu taslağının sektörle paylaşıldığını gösteriyor. Taslak yasalaşırsa bu sayfadaki madde numaraları değişir; biz sayfayı yürürlükteki 4458 sayılı Kanun'a göre yazdık.

Ceza kararı gelince: itiraz ve uzlaşma

Ek tahakkuk ya da ceza kararı tebliğ edildiğinde iki yol vardır. İkisini aynı anda kullanamazsınız; Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği bunu açıkça söyler.

- **İtiraz (Kanun md. 242).** Tebliğden itibaren 15 gün içinde yazılı olarak yapılır. İtirazın hangi makama ve hangi usulle yapılacağını kararın tebliğ yazısından ve müşavirinizden teyit edin. İtiraz reddedilirse yargı yolu açılır. Dava süresini ret kararındaki açıklamaya göre izleyin.
- **Uzlaşma (Kanun md. 244).** 2019'da 7190 sayılı Kanun'la yeniden düzenlendi. Ek tahakkuk ve ceza alacakları için, itirazla aynı 15 günlük süre içinde başvurulur. Başvuru BİLGE koduyla Bakanlığın internet sitesinden yapılır; başvurmak itiraz ve dava sürelerini durdurur. Uzlaşma sağlanırsa tutanak kesindir; uzlaşılan konu için dava açılamaz. Uzlaşılan tutar, tutanağın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. Uzlaşma sağlanamazsa kalan süre içinde, en az beş gün kalmak kaydıyla, itiraz edebilir ya da dava açabilirsiniz.

Uzlaşmanın birkaç sınırı var. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlarla ilgili fiillerde uzlaşma yapılmaz. Tahsil aşamasına gelmiş alacaklar ve aynı vergi türünün bir kısmı uzlaşmaya konu edilemez. Yönetmeliğin ulaşabildiğimiz 2023 tarihli metnine göre bölge uzlaşma komisyonları 750.000 TL'ye kadar olan alacaklara, merkez komisyonu daha yükseklerine bakar; bu sınır değişmiş olabilir. Başvurular kural olarak kayıttan itibaren 45 gün içinde sonuçlandırılır. Uzlaşılan cezalarda peşin ödeme indirimi uygulanmaz.

Deneyimimize göre uzlaşma, mevzuatın farklı yorumlanmasından ya da idare uygulamasıyla yargı kararları arasındaki farktan doğan dosyalarda daha anlamlıdır; Yönetmelik de uzlaşmaya konu olabilecek halleri bu çerçevede tarif ediyor. Açık bir beyan hatasında ise kendiliğinden bildirim çoğu zaman daha düşük maliyetlidir.

Çekilmeyen eşya: geçici depolama süresi, tasfiye ve terk

İthal eşya gümrüğe sunulduktan sonra bir rejime tabi tutulana kadar geçici depolamada bekler. Gümrük Kanunu'nun 46. maddesine göre özet beyan kapsamındaki eşya için gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım, özet beyan tarihinden itibaren deniz yoluyla gelen eşyada **45 gün**, diğer yollarla gelen eşyada **20 gün** içinde belirlenmelidir. Bu süre terminalin ücretsiz depolama süresinden ayrı bir sayaçtır; ikisinin farkı Bekleme süresi bölümünde.

- **Süre uzatımı.** Süre dolmadan gümrük müdürlüğüne yazılı başvuruyla istenir; bir aydan uzun uzatma talebinde gerekçe yazmak şarttır (Yönetmelik md. 76).
- **Süre durması.** Adli ya da idari takibat veya izin, uygunluk ve tahlil belgelerinin beklenmesi süreyi durdurur.
- **Tasfiyelik hale gelme.** Süre içinde işlem başlatılmayan eşya, Kanun'un 177. maddesine göre tasfiyelik olur. Aynı maddede beyannamesi tescil edildiği halde işlemleri süresinde tamamlanmayan eşya, gümrüğe terk edilen eşya ve çabuk bozulan eşya da sayılır.

Tasfiye nasıl yapılır? Kanun'un 178. maddesine göre tasfiyelik eşya ihaleyle, yeniden ihraç amaçlı ya da perakende satılır; kamu kurumlarına tahsis edilir, imha edilir veya özel yolla tasfiye edilir. Satış bedelinden önce hizmet alacakları ve masraflar, sonra vergiler ve cezalar düşülür; kalan tutar sahibi adına bir yıl emanette tutulur.

Eşyayı geri almak mümkün mü? Çoğu durumda evet, ama süre ve bedel var. Kanun'un 179. maddesi ihale ilanından ya da perakende satış kararından önce başvurulursa eşyanın bir rejime tabi tutulmasına izin verir. Bunun için cezalar ve ardiye, elleçleme gibi masraflar ödenir; ayrıca eşyanın CIF değerinin ilk yararlanmada **%1'i**, ikincide **%3'ü** alınır. İlan ya da karardan sonra, satıştan önce yapılan başvurularda oran **%10**'dur. Bunun dışındaki başvurular kabul edilmez. Gümrüğe terk edilen eşya ve yasak kapsamındaki eşya gibi bazı gruplarda bu yol kapalıdır.

Gümrüğe terk. Yükümlü, eşyayı bilerek gümrüğe bırakabilir; terk bir gümrük rejimi değil, gümrükçe onaylanmış bir işlemdir (Gümrük rejimleri). Terk edilen eşya tasfiye edilir ve geri alma yolu kapanır. İhracatta ise süresinde çıkarılmayan eşya kanunen terk edilmiş sayılır. Terk, taşıyıcıya ve terminale olan borçları kendiliğinden ortadan kaldırmaz; konteyner sahibinin demuraj ve detention alacağı ayrı bir konudur.

Sık yapılan hatalar ve belge tutarlılığı

Ceza dosyalarının büyük bölümü, belgeler arasındaki küçük farklardan başlar. Gümrük idaresi özet beyanı boşaltma listesiyle karşılaştırır; eksik ya da fazla çıkan eşya için özet beyanı verene bildirim yapılır (Yönetmelik md. 75). Beyanname de özet beyanla, fatura ve çeki listesiyle karşılaştırılır. Sevkiyattan önce şu kontrolü yapın:

1. **Kap sayısı ve ağırlık.** Konşimento ya da AWB, çeki listesi, özet beyan ve beyannamede aynı mı? Brüt ve net ağırlık karışmış mı?
2. **Eşya tanımı ve GTİP.** Faturadaki tanım, beyan edilen tarife pozisyonunu destekliyor mu? Tarife sınıflandırmasında tereddüt varsa bağlayıcı tarife bilgisi alın. GTİP'in nasıl belirlendiği GTİP nasıl belirlenir? bölümünde.
3. **Kıymet unsurları.** Teslim şekli, navlun, sigorta, lisans bedeli ve komisyon kıymete doğru eklendi mi? Kıymet eksikliği vergi farkı üzerinden oransal cezaya yol açar; hesap mantığı Gümrük kıymeti nasıl oluşur? bölümünde.
4. **Menşe ve dolaşım belgesi.** EUR.1, A.TR ya da menşe şahadetnamesi eşya ve faturayla uyumlu mu? Belgeler Menşe ve dolaşım belgeleri bölümünde.
5. **İzinler.** İzin ve uygunluk belgesi beyannameden önce alındı mı ve beyannameye doğru bağlandı mı?
6. **Süreler.** 45/20 günlük geçici depolama süresi, ihracatta bir aylık süre, itiraz ve uzlaşma için 15 gün takvime işlendi mi?
7. **Belge saklama.** Gümrük denetiminde istenen belgelerin ibraz edilmemesi usulsüzlük cezası konusudur. Ticari belgeleri en az beş yıl saklayın.

Bize göre en pahalı hata, farkı fark edip "nasılsa kontrol çıkmaz" diye beklemektir. Yeşil hatta geçen bir beyanname de sonradan kontrolde incelenebilir. Kendiliğinden bildirim ise cezayı onda birine indirir.

Rehberde nereden devam edilir?

- Rejimler, serbest bölge, menşe ve YYS: GTİP ve gümrük rejimleri
- Vergi hesabı, kıymet ve borç sorgulama: İthalatta gümrük vergisi nasıl hesaplanır?
- BİLGE, Tek Pencere, TAREKS ve e-Devlet hizmetleri: Dış ticaret portalları
- İlk sevkiyatın baştan sona planı: İlk ihracat ve ithalat yol haritası
- Posta ve hızlı kargoyla ihracat: E-ihracat ve mikro ihracat
- Transit beyanı, NCTS ve teminat: Transit taşımacılık ve gümrük transiti
- Geri gelen eşya ve iade: Tersine lojistik ve iade
- Menşe kuralları, EUR.1, A.TR ve serbest ticaret anlaşmaları: Menşe kuralları ve tercihli ticaret
- Çift kullanımlı ürünler, lisanslar ve yaptırımlar: Yaptırımlar ve ihracat kontrolleri
- Varış ülkesinde istenen belgeler: Hedef ülke rehberi: ithalat gereklilikleri

Bu konu hangi derslerde işleniyor?

Gümrük mevzuatı ve beyan, uluslararası ticaret ve lojistik ile dış ticaret programlarının temel derslerinden biri. İncelediğimiz müfredatlarda 23 programda ayrı ders, 36 programda başka bir dersin içinde işleniyor. Birkaç örnek:

- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Gümrük İşlemleri (UTL3201)
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Osmaneli Meslek Yüksekokulu — Dış Ticaret (ön lisans) — Gümrük Mevzuatı (PZL231)
- Anadolu Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik, İngilizce (lisans) — Customs and Foreign Trade Regulations (UTL301)
- KTO Karatay Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Customs Legislation I (01150002)
- Piri Reis Üniversitesi — Lojistik Yönetimi (lisans) — Gümrük Mevzuatı (DİY 301)
- Irish International Freight Association — FIATA Diploma in Freight Forwarding (sertifika) — Customs Clearance

Kendinizi test edin

1. Deniz yoluyla gelen bir konteynerin özet beyanı 2 Mart'ta verildi. Uygunluk belgesi beklenmediğini ve süre uzatımı istenmediğini varsayın. Gümrükçe onaylanmış işlem en geç ne zamana kadar belirlenmeli? *(Cevap: Özet beyan tarihinden itibaren 45 gün içinde. Bu, terminalin ücretsiz ardiye süresinden bağımsızdır.)*
2. Beyanname kırmızı hatta düştü, muayene başlamadan müşaviriniz faturadaki kıymetin eksik yazıldığını fark etti. Ne yapmalı? *(Cevap: Hata idarece tespit edilmeden düzeltme talep etmeli. Bu talep kendiliğinden bildirim sayılır ve ceza, normal tutarın %10'u olarak uygulanır.)*
3. Ek tahakkuk ve ceza kararı 10 Kasım'da tebliğ edildi. Hem itiraz edip hem uzlaşma isteyebilir misiniz? *(Cevap: Hayır, ikisi aynı anda kullanılamaz. İkisi için de süre tebliğden itibaren 15 gündür. Uzlaşmaya başvurmak itiraz süresini durdurur; uzlaşma sağlanamazsa en az beş günlük süre içinde itiraz edilebilir.)*
4. Tasfiyelik hale gelen eşyanız için ihale ilanı yayımlandı ama satış henüz yapılmadı. Eşyayı geri almanın bedeli nedir? *(Cevap: Cezalar ve masraflara ek olarak eşyanın CIF değerinin %10'u. Eşya gümrüğe terk edilmişse bu yol kullanılamaz.)*

Sık sorulan sorular

Gümrük müşaviri tutmak zorunlu mu?
Hayır. Ticaret Bakanlığı'na göre işlemlerinizi kendiniz yürütebilirsiniz. Uygulamada beyanname, kontrol ve ceza riskini yönetmek için çoğu firma gümrük müşaviriyle çalışır. Müşaviri noterden vereceğiniz vekaletnameyle yetkilendirirsiniz; ücret, yıllık asgari ücret tarifesinin altında olamaz.

Kırmızı hat çıkması bir hata yaptığım anlamına mı gelir?
Hayır. Kontrol türünü risk analizi belirler; kırmızı hat rastgele seçimden, ürün grubundan, menşeden ya da firmanın geçmişinden kaynaklanabilir. Kırmızı hat yalnız belge kontrolü ve fiziki muayene yapılacağı anlamına gelir. Beyan doğruysa eşya muayeneden sonra teslim edilir.

Eşyam gümrükte ne kadar bekleyebilir?
Özet beyan tarihinden itibaren deniz yoluyla gelen eşyada 45 gün, diğer yollarla gelen eşyada 20 gün içinde bir rejim ya da işlem belirlenmelidir. Süre, dolmadan yazılı başvuruyla uzatılabilir. Süre içinde işlem başlatılmazsa eşya tasfiyelik hale gelir. Terminal ardiyesi ise ayrı bir sayaçtır ve ilk günden işleyebilir.

Beyannamedeki hatayı eşyayı çektikten sonra fark ettim. Ne olur?
Tescilden itibaren üç yıl içinde düzeltme talep edebilirsiniz. Vergi farkı varsa ek tahakkuk yapılır. İdare fark etmeden kendiniz bildirirseniz ceza, normal tutarın %10'u olarak uygulanır. Yanlış rejim ya da yanlış eşya beyanında iptal için süre üç aydır.

Tasfiyeye düşen eşyayı geri alabilir miyim?
Çoğu durumda, satıştan önce başvurursanız evet. İhale ilanından ya da perakende satış kararından önce CIF değerinin %1'i (ikinci kez %3'ü), sonra ama satıştan önce %10'u ile birlikte ceza ve masraflar ödenir. Gümrüğe terk edilen eşyada ve bazı yasak eşya gruplarında bu yol kapalıdır.

Usulsüzlük cezası 2026'da ne kadar?
Gümrük Kanunu'nun 241. maddesinin birinci fıkrasındaki usulsüzlük cezası 1 Ocak 2026'dan itibaren 1.494 TL'dir (Gümrük Genel Tebliği Seri No: 217). Bazı hallerde kanun bu tutarın katlarını öngörür; örneğin ihracatta %10'u aşan farkta iki katı uygulanır (241/3-j).

KAYNAKLAR

Ticaret Bakanlığı — Sıkça sorulan sorular: Gümrük müşavirleri (09.02.2026) — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/gumruk-musavirleri
Ticaret Bakanlığı — Sıkça sorulan sorular: Özet beyan (süreler) — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/ozet-beyan
Ticaret Bakanlığı — Sıkça sorulan sorular: İhracat (geçici depolama, kısmi ihracat, cezalar) — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/ihracat
Ticaret Bakanlığı — Sıkça sorulan sorular: Geçici depolama, antrepo ve serbest bölgeler — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/gecici-depolama-antrepo-ve-serbest-bolgeler
4458 sayılı Gümrük Kanunu — konsolide metin, Lexpera (md. 5 temsil, md. 46 süreler; son değişiklik 30.09.2026) — https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/gumruk-kanunu-4458
7190 sayılı Gümrük Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG 07.11.2019/30941 (md. 179, 216, 234, 235, 244; TÜRMOB arşivi) — https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/resmigazete/30941-30941-1.pdf
Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 217), RG 17.12.2025/33110 — 2026 usulsüzlük cezası 1.494 TL (TÜRMOB arşivi) — https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/resmigazete/33110-2.pdf
Anayasa Mahkemesi — E.2025/269, K.2026/72, 26.03.2026 (Gümrük Kanunu md. 241/1; RG 02.06.2026/33268) — https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/K.2026-72.nrm.pdf
EY Türkiye — AYM kararı ve gümrük usulsüzlük cezası (uygulamaya etkisi) — https://www.ey.com/tr_tr/insights/tax/gumruk-usulsuzluk-cezasi-aym-karari
Gümrük Kanunu md. 177–180: tasfiye edilecek eşya (orgtr.org derlemesi, değişiklik notlarıyla) — https://orgtr.org/tasfiye-edilecek-esyaya-iliskin-islemler-gumruk-kanunu-madde-177-180/
Gümrük Yönetmeliği md. 121–139: beyannamede düzeltme, iptal, teslim (orgtr.org derlemesi) — https://orgtr.org/gumruk-yonetmeligi-madde-121-139-beyannamede-duzeltme-beyannamenin-iptali-beyanname-yerine-kullanilan-belgeler-kurye-cantalari/
Gümrük Yönetmeliği md. 73–76: gümrüğe sunma, boşaltma, eksik-fazla, süreler (orgtr.org derlemesi) — https://orgtr.org/gumruk-yonetmeligi-madde-73-76-esyanin-turkiye-gumruk-bolgesine-girmesi-ve-gumruge-sunulmasi-gumrukce-onaylanmis-bir-islem-veya-kullanim-belirlenmesi/
Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği (TÜRMOB pratik bilgiler, 2023 metni) — https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/pratikBilgiler/Gumruk_Uzlasma_Yonetmeligi-2023.pdf
Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, RG 21.05.2014/29006 (kontrol türü ve yeşil hat tanımı; orgtr.org) — https://orgtr.org/?p=1476
Onaylanmış Kişi Statüsü Gümrük Genel Tebliği (Sıra No: 7), RG 30.05.2022/31851 — mavi hat ve sonradan kontrol (Alomaliye) — https://www.alomaliye.com/2022/05/30/onaylanmis-kisi-statusu-gumruk-genel-tebligi-sira-no-7/
Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik, RG 15.01.2025 (Alomaliye metni) — https://www.alomaliye.com/2025/01/15/gumruk-yonetmeliginde-degisiklik-15-01-2025/
Posta ve Hızlı Kargo Yoluyla Taşınan Eşyanın Gümrük İşlemlerine İlişkin Tebliğ (Seri No: 1), RG 22.04.2022/31817 (TÜRMOB arşivi) — https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/resmigazete/31817-1.pdf
KPMG Türkiye — Kağıtsız ihracat uygulaması: mavi ve yeşil hatta işlem gören beyannameler (Şubat 2021) — https://kpmgvergi.com/Content//FinancialBulletins/Kagitsiz%C4%B0hracatUygulamasi-MaviveYesilHatta%C4%B0slemGorenBeyannameler_11022021_0724081107221.pdf
KPMG Türkiye — Varış öncesi gümrükleme kılavuzu özeti (Ağustos 2022) — https://kpmgvergi.com/Content//FinancialBulletins/Varis%C3%96ncesiGumrukleme%C4%B0slemlerineEklenecekGT%C4%B0P%E2%80%99lerveUygulamaya%C4%B0liskiKilavuzYayinlanmistir_18082022_03
Coşkun Özer, A. (2020) — Türkiye'nin Gümrük Prosedür Uygulamaları ve Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9(2) — https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1453073
Gümrük müşavirleri dernekleri — Gümrük Kanunu md. 234/1 uygulaması hakkında yazı (21.02.2020) — https://files.igmd.org.tr/doc/24022020-153250_gumruk-kanununun-234-1-maddesi-tatbikipdf.pdf
KPMG Türkiye — Gümrük Kanunu md. 234 ve 236 cezaları hakkında dernek yazısı (Ağustos 2024) — https://kpmgvergi.com/Content//FinancialBulletins/GumrukKanunu234ve236%E2%80%99ncimaddelerininyorumlanmasindankaynakliolusancezalarhakkindaYaziyayimlanmistir._16082024_0438417768821.pdf
Gümrük müşavirleri dernekleri — yeni Gümrük Kanunu taslağına görüş tablosu (2025) — https://files.igmd.org.tr/doc/28022025-132554_gumruk_kanunu_taslak-1pdf.pdf

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.